

נדה ההיכל

לע"ג הטהורה של מורנו ורבינו עט"ר הגה"צ מרן רבי משה יעקב ווייס בן הגה"ק רבי אברהם צבי זצ"ל נלב"ע ח"י בטבת תשע"ב

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נוה אחיעזר

בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נוה אחיעזר

רח' נחשוני 3 (מאחורי בירנבוים 7-9), נוה אחיעזר בני ברק

עש"ק פרשת תולדות, א' בכסלו תשע"ו, גליון מס' 313

זמני כניסת ויציאת השבת

הדה"נ	מוצ"ש	ר"ת
ב"ב	5:20	5:54
ירושלים	5:17	5:58

חידוני השבוע

- היכי תימצי שמואל להכלים ולבייש את חבירו ברבים. לפרשת השבוע
- מצא כפרשה את אבי הראשון בשנים עשר.
- אני בן שלוש ולחן ארבע.

נושא הלכתי לפרשת תולדות

משיעוריו של הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א

גאב"ד נוה אחיעזר – בני ברק

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה, ולא להלכה למעשה

סגולת עשיית סעודת אליהו וסעודת בארי הנביא

[בראשית כה, כב] וַיִּתְּצֵצוּ הַבָּנִים וְגו' וַתֵּלֶךְ לְדֹרֶשׁ אֶת ה'. לבקש רחמים על העובר (מדרש שכל טוב). שיתפללו עליה שיהיו שניהם צדיקים. (רבי חיים פליאלי).

שאלה: האם המנהג הקדום שבעת צרה נודרים שכשיושע לעשות סעודה לשם אליהו הנביא או בארי הנביא, הוא מנהג ראוי.

הפסוקים בישעיה (ת, יט-כ) וְכִי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דְּרֹשׁוּ אֶל הָאֲבוֹת וְאֶל הַיְדָעִים הַמְצַפְּפִים וְהַמְהִיגִים הָלוֹא עִם אֵל אֱלֹהֵינוּ יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל הַמֵּתִים. לְתוֹרָה וּלְתוֹעֵדָה אִם לֹא יֹאמְרוּ פְדֹבֵר הִזָּה אֲשֶׁר אֵין לוֹ שְׁחִיר, שֶׁנִּתְנַבֵּא אוֹתָם בְּאִיר הַנְּבִיא, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַש"י שֶׁ בְּשֵׁם הַמִּדְרָשׁ: אִמְר רַבִּי סִימֹן בְּאִרְה אֲבִיו שֶׁל הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאִיר נִיבֵא שְׁנֵי מִקְרָאוֹת הַלָּלוּ וְלֹא הָיָה בָהֶם כְּדִי סֵפֶר, וְנִטְפְּלוּ בִישַׁעִיָּה (ויקרא רבה ו, ו, טו, ב) – וְעֵינֵינוּ שֶׁם שֶׁהָאֵרִיךְ לְבָאֵר פְּעוּלַת סִגּוּלָה זוֹ עַל פִּי תוֹרַת הַקְּבִלָה.

סגולת סעודת בארי כיון שהושע פתח בתשובה

וכן הובא בספר אילה שלוחה (לרבי נתנלי מרילוס מליטמוסק, וישוב): שמעתי מאדמו"ר הקדוש (הוא מהר"א מוידיתשוב) זללה"ה, סגולה לחולי מהבעש"ט וכו' (כ"ל, והוסיף: ואיתא בגלגולי נשמות מהרמ"ע, זה לשונו, ראובן נתגלגל בהושע בן בארי, וזה שאמרו רז"ל אמר הקב"ה לראובן אתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שכן בנך פתח בתשובה, ומנו הושע, שנאמר שובה ישראל עכ"ל. ואיתא במד"ר פ' וישב בפסוק וישמע ראובן ויצילו מידם, אתה פתחת בהצלת נפשות, חייך שאין מפרישין ערי מקלט תחלה אלא בתחומך, הה"ד את בצ"ר במדבר לראובני, בצ"ר גימטריא רפואה, ואיתא במדרש פסוק וישבו לאכל לחם, מאכיל לחם לכל באי עולם, וידוע אשר ראובן לא הי' באותו סעודה, ע"כ אפשר הנ"ל מרומז בדברי הבעש"ט ז"ע, כי כח הבן נמשך מכם האב. ובשני פסוקים הנ"ל נאמר אשר לא ידרוש האדם אל האבות וגו', אך יעשה תשובה ויתרפא, עכ"ל האילה שלוחה. וע"ע טעם נוסף לסגולה זו באמרי מהרז"ל (פרידלנדר, דרוש לסעודת הודאה).

יצ"ב (ז, קז) עמד על סתירת שתי שמעות הללו, והאריך והביא שמרשי (מגילה יד, א), וגם מהתנחומא שיובא בערעה הבאה נראה שבארי לא היה נביא. וכן משמע מסדר הדורות. ואילו מרבי סימון במדרש מהרמ"ע מפאנו במאמר אס כל חי (א, ב) עולה שהיה נביא. וי"ל דנחלקו הבעש"ט והחזוהי מלובלין אס שייך לומר עבור נשמת בארי הנביא, ד"ל דהסגולה לעשות סעודה עבור נביא דייקא. וכל צדיק אוחד דרכו לפי שורש נשמתו להמשיך רפואות לבני ישראל. ובספר קימו וקבלו (גאלדברגר, א עמ' ק) הביא בשם האדמו"ר בעל ברך משה מסאטמאר שאמר בשם דודו הרה"ק בעל דברי יואל זצ"ל שיש לעשות הסעודה לכבוד נשמת בארי הנביא ולא לכבוד הושע בננו. וכן מסתבר משום שספר בארות המים נכתב ע"י תלמיד הרה"ק מרימנוב ז"ל, מאש"כ ספר לקוטי מהר"א שנכתב כולו בכת"ק של הרה"ק ר"א מוידיתשוב. וכן כתב בדרך משה (תבא, ג) טענות סופר בבארות המים, ונאמנו דברי הרה"ק מוידיתשוב דייקא וגמר לעשות הסעודה לשם נשמת בארי הנביא. וע"ש שנתן טעמים לסעודה זו ואמירת פסוקים אלו. [ובפרי תמרים (ל), תרכ"ח] מספר שכחלה הדברי יואל זצ"ל לקח את הליקוטי מהר"א, ואמר מתוכו את שני המקראות. וכשהביא עשה סעודת.

4. אבל במדרש תנחומא (תשא, כד), מי מתנבא להם הפסוק הזה, ישעיה בן אמוץ. משמע שחולק על דברי רבי סימון שבמדרש. וראה עוד באברבנל בישעי' שם: כפי פשט הכתובים הנביא ישעיהו הביאם, אס מעצם נבואתו או מדברי נביא אחר לצורך מאמרו, כפי ענין נבואתו. ובכלי פ' (למהר"ש לנייד) שם: שבארי אמר שני הכתובים האלה ונטפלו כאן... דשייך אל הפסוקים כפי מה שפירשתי, והביאם ישעי' סעד לדבריו, שאפילו אל האבות שהם אבק עבודה זרה אסור לדרוש, כדברי בארי הנביא, כל שכן אל עבודה זרה עצמה. וע"ע בדברי יצ"ב הנ"ל.

סגולה לנדור לעשות סעודה לשם אליהו הנביא

הליכת רבקה לבית מדרשו של שם כדי שיתפלל בעדה, לדעת מפרשים אלו, היא על פי מה שאמרו בבבא בתרא (קטז, א): דרש ר' פנחס בר חמא, כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר (משלי טז, יד) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. אולם מנהג עתיק רווח בישראל לעורר על החולה זכות על ידי אליהו הנביא, כמובא בכתב יד של דרשות על התורה משנת קפ"ה, וזה לשונו: אמר הצעיר ראיתי בקצת [מקומות] בני אדם בישראל, גם במקומנו [היו נוהגים ו]גם במקומות אחרים [שמעתי], שבזמן שבא עליהם צרה או (עונש) [עונש], נודרים שאם ינצלו יעשו סעודה לאליהו הנביא זצ"ל, בחושבם שבזה ינצלו מצרתם. – הדברים הועתקו על ידי הגה"ק בעל שבת מוסר בספרו מדרש אליהו (בסופו, דרוש יא, פרק יא. והועתק בכורסיא דאליהו' לרח"ד סתהון, קיג, ב), כשהוא מקדים להעתקתו 'אכתוב לך מה שמצאתי מכתיבת יד...', וזה לשון העתקת הכתיבה שמצאתי, אבל לא ידעתי מה שמו ומה שם בנו'. והביאם הגר"ש ליפשיץ זצ"ל בספרו שרביט הזהב-ברית אבות (ישוע הבן, מפתח של חיה, יז) ובקיצור בספרו סגולות ישראל (סעודה, כח) וממנו הועתק בספרים רבים. – מנהג זה מופיע גם בשו"ת דבר משה (אמרילו, י"ד מג) בתשובה שנכתבה באלול תפ"ו, כותב: נדרשתי על ראובן שנדר בעת צרת חוליו לעשות שלחן אליהו ז"ל כנהוג, שעושים אכילה לעניים, ואמר באותו פרק לעשות כן בנדר ובשבועה, ועתה אחר שקם מחוליו וכו'.

סגולה לנדור לעשות סעודה לשם בארי הנביא

בברית אבות (ה"ל, שם) ובסגולת ישראל (חולה, יג) הסמיק לזה מה שכתב בספר ליקוטי תורה וש"ס מהר"א מהר"ק מזידיטשוב זצוק"ל (אמור קז, ב): 'שמעתי בשם הבעש"ט זצ"ל שאמר בדרך סגולה, על מי שצריך רפואה, שיקבל על עצמו [ש]כשיתרפא לעשות סעודת הודאה, ביום שלישי בשבוע ראשונה כשיעזור השם יתברך הרפואה, יעשה סעודת הודאה לשם נשמת בארי הנביא'.³ ובעת הקבלה של הסעודת הודאה יאמר שני

1. נמצא כיום בכת"י קמברידג' 1022.1. וראה אודותיו במבואו של הר"י סטל לדרשה בעניני יציאת מצרים, (ישרון כח, נז). ר"ש עמנואל העתיק במחצית מדבריו בענין [שהבאתים בהמשך], בנספח למאמרו 'על אמירת הפיוט מכניסי רחמים' (המעין, ברויאר, תשרי תשנ"ח). העתקתי ממדרש אליהו, ושיפירתי בסוגר מרובע ע"פ המעין. – מתוכן הדרשות עולה שנאמר בטוריקה או יין. מציאות כתב היד לעיני הש"בט מוסר מלמדת אולי שהיה מחכמי איזמיר.

2. כ"ה בהמעין הנ"ל, ובכורסיא דאליהו: 'אונס'.

3. בספר בארות המים (יקו המים, א) הביא סגולה זו בשם הרה"ק החזוהי מלובלין ז"ע, אלא ששם הסעודה היא לנשמת הושע בן בארי. (וכן הובא ברזא דעובדא (עמ' קנח) שמהר"א מקרעטשניף זצ"ל נהג ליעץ שהחולה ינדר לעשות סעודה זו לעשרה תלמידי חכמים). – אולם פסוקים אלו אמרם הנביא בארי לא בנו הושע, ולכן נראה שהסעודה היא לנשמת בארי קבלת הרה"ק מוידיתשוב ז"ע. גם בשו"ת דברי

תקברנו במצרים (בראשית מז, כט, ובמד"ר שם) כדי שלא יעשוהו ע"ז לפי שנתברכה הארץ בעבורו. והגוים אומרים שהקב"ה צריך אמצעי ביניהם, לא כן אנו עדת ישראל, אלא ה' אחד ושמו אחד עכ"ל.

זכות סעודת אליהו היא הצדקה לעניים

אך בעל שבט מוסר במדרש אליהו (שם) דוחה דברי המערער, וזה לשונו: ואני המחבר, נראה שיאות הם עבדיך, ובודאי שבהיות שכמה גאוני עמודי עולם לא מיחו בענין, דודאי שיש סמך לדבר, ומה גם שכבר אמרו חז"ל (בראשית רבה ע, א) שצריך האדם לנדור בעת הצרה לעשות צדקה וכדומה, ולמדו מיעקב וכו'. והנודדים לעשות סעודת אליהו כוונתם לנדור לזון ולפרנס עניים, ונקראת הסעודה סעודת אליהו על שם שנעשה נס לעניים בפתע פתאום בקוראם להם לאכול להשיב נפש, ואליהו מוכן ונראה על הנס, כדחז"ל, וכמו שמצינו בכמה דוכתי שבתלמוד וכו', ובהיות כן נקראת סעודת אליהו, שהוא כאילו נראה אליהו לעניים לעשות להם נס, ולעולם שהנודד לעשות סעודת אליהו כוונתם לנדור צדקה לעניים.

מותר לבקש ישועה בזכות צדיק

ומוסיף המדרש אליהו: והגם שנאמר שנודדים בזכות אליהו, טוב עושים, שהרי מצינו בגמרא (ב"מ פד, ב) גבי מעשה דרבי אלעזר ב"ר שמעון, דסליקו ואתו הנך שיתין ספונאי, עיילו לו שיתין עבדי כי נקטין שיתין ארנקי, ועשו ליה שיתין מיני לפדא ואכיל להן ע"כ, ופירש רש"י ז"ל עיילו ליה שיתין עבדי, לפי שעמד עליהם נחשול של ים והתפללו לו להנצל בזכותו של רבי אלעזר, וניצולו בזכותו, כשעלו מן הים שלחו לו דורון עכ"ל. הרי למדים שיכול אדם לנדור בעת צרה שהקב"ה יצילו בזכות איזה צדיק שרוצה להזכיר, גם כן הנודדים בזכות אליהו בעת צרתם, ובמקום שאין יכולים לתת לו דורון כשם שנתנו לו לרבי אלעזר אותם ספונאי, עושין סעודה לעניים או לתלמידי חכמים על שהצילם השם בזכות אליהו. ואם תאמר שאותם ספונאי גוים היו וטעו על שהתפללו להנצל בזכותו של רבי אלעזר, אם כן איך רבי אלעזר קבל הדורון ואכל ממנו, אלא ודאי שמותר לאדם להתפלל שהקב"ה יצילו בזכות איזה צדיק שרוצה לזכור. ומה גם שהספונאי ישראלים היו כמו שמובן וכו'. ועוד שבענין העגל התפלל משה רבינו עליו השלום שיצילם השם בזכות האבות, דכתיב (שמות לב, ג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל וכו'.

זימון לצרכי סעודת אליהו הוא חיוב מצוה

ודוחה את דברי המערער: ומה שכתב שיש מי שמשים חבית של יין מזמן לזמן לזה הסעודה אוסר אותו על כל אדם עד שיבא שעת המעשה. ונראה בעיני כאיסור יין נסך לד"א וכתקורבות ע"ז חס וחלילה. - זהו בודאי שהוא חיוב מצוה, שכיון שמוטל עליו לעשות כן סעודה לעניים בכל שנה, מזמין אותה מראשית השנה. ועוד שהנודדים אינם אומרים לעשות שולחן לאליהו, שאז נראה כתקורבות חס ושלום, אלא אומרים שולחן של אליהו, רצונם לומר נודדים לעשות סעודה של אליהו, שהיא סעודת העניים בעבור שניצולו בזכות אליהו ז"ל, ועל כן נקראת סעודה של אליהו.

ההבדל בין סעודת אליהו לסעודת קדושי הנוצרים

ומה שאמר, ואם לא היה אלא שהגוים רגילים לעשות כן חק לכל אדם בכל שנה, היה לנו לימנע ממנו, כי ידוע לכל משכיל וידע טעם החכמה וראה טעם המצות, כי רוב המצות שכתבה התורה אינן אלא כדי להרחיק ממנו חק המינין ע"כ. - לא ראי זה כראי זה, שהתם כלל כל האומה עושים כן ביום ידוע להם, והוא חק להם לע"ז, וזה הישראל אינו עושה הסעודה עמהם ביום אידם, כי אם ביום אחד כדי להלל שם הגדול והנורא אשר הפליא לעשות עמו, ומפרסם אלהותו יתברך בפני המסובים באותה סעודה, וכח מעשיו הגדולים אשר עושה נפלאות בכל עת. ונמצא זה מקדש ומפרסם ומהלל ומהדר בכל שנה ושנה שם הגדול בסעודה זאת, ובודאי הגמור שאלהיו וכל המלאכים מתלויין באותה סעודה לשמוע קול מספר גדולת אלהינו, ותבא עליו ברכה כל העושה הסעודה הזאת הנקראת סעודת אליהו ז"ל.

הסעודה שלא ישבח טובת הקב"ה עמו בזכות הצדיק

ומסיים המדרש אליהו: ומה גם שבהיות זה מקבל עליו הסעודה הזאת בכל שנה ביום הידוע מן הנס, נמצא שלעולם אינו שוכח הטוב שעשה עמו הקב"ה, ויודע כמה מעלת הצדיקים לפני הקב"ה, שהרי ניצול בזכות אליהו ז"ל. והטעם שנודדים בזכות אליהו, בעבור שהוא מצוי בין החיים, ומוכן על כל נס וכו'. ונחזור לתכלית כוונתנו, שפעמים מצילות הנשים

סגולת סעודת בארי כיון שהושע ביקש רחמים ובארי לימד זכות

ובשור"ת דברי יציב (ז, קיז) נתן טעם לסעודה זו, על פי מה דאיתא בפסחים (פז, ב) שאמר הושע קטגוריא על בני ישראל וגער בו הקדוש ברוך הוא, ושב בו וחזר וביקש רחמים עליהם עיין שם, ולכן הוא ג"כ מלמד זכות על כל בר ישראל והבן. וענין אמירת מקראי קודש דנבואתו של בארי, איכא למימר משום דיש בהם לימוד זכות גדול על בני ישראל, דכשואמות העולם אומרים להם דרשו אל האבות והידעוניהם וגו', משיבים להם הלא עם אל אלהיו ידרוש. ועיין ברבינו בחיי פרשת אמור (כא, א). וזה היפוך ממה שאמר הושע בתחלה, העבירם באומה אחרת, כי בכל אופן טובים הם מן הגוים אשר ילכו איש בשם אלקיו, ונצח ישראל לא ישקר בה'. וכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי (מגילה יג, א), אי לזאת יאמר פסוקים הללו לשם לימוד זכות. ואפשר לומר ג"כ בטעם הקבלה לעשות סעודה עבור בארי הנביא, בגלל הדבר הזה שהוא אמר דברי נביאות הללו, שיש בהם כדי ללמד זכות על כל בר ישראל, ואף השפל שבשפלים טוב מהמובחר שבאומות העולם, עכ"ד.

סעודת אליהו ובארי מועילה לעורר זכות אבות

ולולי דמסתפינא אמינא טעם חדש על פי נגלה, שעל ידי שעושים סעודה לשם אליהו או בארי, מעוררים זכות אבות שכבר תמה בימינו ובימיהם עדיין לא תמה, כמו שאמרו בגמ' (שבת נה, א): מאימתי תמה זכות אבות, אמר רב מימות הושע בן בארי, שנאמר (הושע ב, יב) אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי, [פירש"י: שאין עוד זכות לאבות, שאכלה- הרי שבימי תמה, א"כ בימי אביו עוד היתה]. ושמואל אמר מימי חזאל [מלך ארם] וכו'. רבי יהושע בן לוי אמר מימי אליהו, שנאמר (מלכים א יח, לו) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום ינִדֵעַ כי אתה אלהים בישראל וגו', [פירש"י: שאתה זוכר ברית אברהם יצחק וישראל, מדקאמר היום יודע ותו לא, מכלל דתמה- הרי שבימי עוד היתה, ואחריו תמה]. ורבי יוחנן אמר מימי חזקיהו, שנאמר (ישעיהו ט, ו) למרבה המשרה וגו' ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם וגו', [פירש"י: בימי חזקיהו, דכתיב מעתה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת, ולא זכות אבות- הרי שבימי כבר תמה. וכמדומה שגרס כאן 'בימי'] - דו"ק בלשון הגמ' ורש"י שבימי חזקיהו והושע כבר תמה זכות אבות, א"כ בימי בארי אביו עדיין היתה זכות אבות. וכן בימי אליהו עדיין היתה זכות אבות, ורק אחריו תמה. לכן אנו מבקשים על ידי הסעודה לשמם של אליהו או בארי להזכיר את זכותם, שתועיל לנו זכות אבות שעדיין היתה בימיהם. [ברור שלא שייך להזכיר את חזאל מלך ארם].

המערער על סגולה זו

אולם בכתב היד הדרשות הנ"ל קרא תגר על מנהג זה, וזה לשונו: יעשו סעודה לאליהו הנביא זצ"ל, בחושבם שבזה ינצלו מצרתם, וסוברים שהוא [המושע] המחיה מתים והמעשיר, לפי שמצינו שהחיה בן הצרפית וענין כד הקמח [ופך] [וצפחת]⁵ השמן שלא יחסר וכו' (כמבואר במלכים א יז), וכל כך [נשתקע זה בלבם, שראיתי מי שרגיל להשים מזמן לזמן חבית של יין [ופת ובשר] שמו"ים לו] לזה הסעודה, וכמעט אוסר אותו על כל אדם עד שיבא שעת המעשה. ומעולם הרבה נצטערתי בזה המנהג, ונראה בעיני כאיסור יין נסך לד"א וכתקורבות ע"ז חס וחלילה. ובאמת שאלתי [הרבה] לרבותי ולכל החכמים שנתחברתי עמהם אם ידעו טעם לדבר, ולא השיב [נ"א: היתיר] לי אדם, ואם לא היה [איסור אחר] אלא שהגוים רגילים לעשותו חק [לכל אדם] [ליום אידם] בכל שנה⁶ היה ראוי לנו לימנע ממנו, כי ידוע לכל משכיל וידע טעם החכמה וראה טעם המצות, כי רוב המצות שכתבה התורה אינן אלא כדי להרחיק ממנו חק המינין, כמו שכתב הרב הגדול ז"ל במורה בחלק שלישי בפרקים ידועים ממנו, ועל זה בא יצחק אבינו עליו השלום ואמר, דעו לאבינו שבשמים שאני איני כלום, כדי שלא יעשוהו ע"ז ח"ו, ונלמוד מקבורת משה רבינו ע"ה, כי מה שנאמר (דברים לה, ו) ולא ידע איש את קבורתו, כדי שלא יעשוהו גוים ע"ז, שכשם שנפרע מן העובדים כך נפרע מן הנעבדים שנאמר (לעשות בהם שפטים) ובאלהיהם [עשה ה' שפטים] (במדבר לג, ד). וכן חשש יעקב אבינו עליו השלום, וצוה ליוסף אל נא

5. כצ"ל. ובהמעין: ופך השמן שברך אלישע תלמידו לאלמנה ולא החסיר. - נראה שהוא תיקון הסופר שזכר מעשה אסון השמן של אלישע (מלכים ד, ג). ולא זכר שגם אליהו הראה נס בשמן. - שינוי זה מוכיח שכת"י זה לא היה לעיני השבט מוסר, אלא הוא העתק אחר של הספר.

6. כוונתו למה שהביא בתחלת דבריו שהועתקו בהמעין שם: 'גוים אשר בקרבינו עושים צורות או בבוואות הקדושים, משתחווים ושואלים מהם שישאלו מלפני אלהיהם, בסוברים שמצד מעלתו לא יפנה אל השפלים, וצריכים אמצעי. ואנחנו המאמינים מודים שהוא מקבל תפלות מפי כל אדם, שנאמר (תהלים סה, ו) שומע תפילה עדיך כל בשר יבא, ואומר (שם קמח, יח) קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. - וכן עושים הגוים סעודות בימי אידיהם לכבוד קדושיהם, שלדעתם הם אמצעים להביא שאלתם מאליהם.

להשיב קצת' והעיר עליו: 'ואני בעניי לקוצר השגתי, הפכתי בדברי הרב מדרש אליהו, ולא מצאתי דבר מה להשיב עליו. ויש עוד כדמות ראה לזה, ממה שנודרין בעת צרה מעות לקופות רמבעה"נ ואומרים שיעזור ד' בזכות ר"מ בעה"נ, והמעות מחלקין לעניי ערי א"י הקדושה. הרי שמבקשין שבזכות הצדקה יעזור ד' בעת צרה. – אך יש לחלק, שכיון שקורין לקופת הכוללים קופת רמבעה"נ, כשאומר שנותן צדקה 'לרבי מאיר בעל הנס', כוונתו לקופה שעל שמו, ואין בזה החשש שיש כשנודר סעודה 'לאליהו'.

שלחן אליהו בליל המילה

כאמור לעיל 'סעודת אליהו' הנדונה ניתנה ביום החלמת החולה או קבלת הישועה מידי שנה. אולם קיים מנהג נוסף של סעודה בלילה שלפני הברית מילה בבית היולדת, והיא סעודת 'ישוע הבן' לדעת הדגול מרבבה (יוד קעח), ואצל האשכנזים קרויה 'וואך נאכט' [=ליל השמירה], ואצל הספרדים קרויה 'סעודת אליהו' או 'שלחן אליהו' שהרי אליהו מלאך הברית⁸. כן נהגו בכמה מדינות לקרות כן לסעודה שאחר המילה. ובקצת מקומות נהגו לעשות סעודה כל ערב משמנות ימי המילה, וסעודת ליל ראשון קרויה סעודת אליהו. – ובקונטרס עטרת שלום (להגר"מ הלל שליט"א, ג. בס"ס מכשירי מילה) הביא מנהג לערוך בליל אור ליום המילה לימוד לכבוד אליהו הנביא, ושבזבחי צדק (למהר"ע סומך, י"ד קעט, כו) כתב: ופה בגדאד יע"א נוהגים לעשות כאסא [=כורסא], וקורין לו כסא של אליהו הנביא זיע"א וכו', ובליל המילה מוליך אותו שמש בית הכנסת לבית המילה ומניחים אותו אצל היולדת כל הלילה, ומניחים עליו חומש או תנ"ך, ובבוקר מוליכים אותו לבית הכנסת בעת המילה. – והביא את דברי הדרכי תשובה הנ"ל, והעיר שאין לשים על הכסא דברי מאכל ומשתה מחשש העורכים לגד שלחן (ישעיה סה, יא).

המתירים עריכת מאכלים על מטה למזל התינוק

אולם הרמ"א (י"ד קעח, ג) כתב שלערוך מטה למזל התינוק יש מתירין. ומקורו מהבית יוסף (יורה דעה קעט) שהביא דברי רבינו ירוחם (תולדות אדם, נ"ח ח"ה, קנט, ד): מה שנוהגין בארצות ידועות לערוך שלחן ולשים עליו מיני מאכל בליל המילה, ואומרים שעושין אותו למזל התינוק הנולד, ראיתי לרבותי שנוהגין בו איסור ומוחים בידם, ואומרים שזה בכלל העורכים לגד שלחן כדאמרינן המשייר פתיתין על שלחנו עכ"ל. ואיכא למידק עלה מדגרסינן בפרק הנודר מן הירק (נדרים נו, א) מאי דרגש אמר עולא ערסא דגאדא, ופירשו המפרשים דהיינו שהיו נוהגין להציע מטה למזל הבית, ומשמע התם דליכא איסורא במילתא, דהא מיייתי עלה ההיא דתנן (סנהדרין כ, א) כשמברין כהן גדול מיסב על הדרגש, וכן ההיא דדרגשא לא היה כופהו (שם), דדוחק לומר דהנך בדעבד איסורא מיירי, וצריך לומר דשאני שלחן דמפרש ביה קרא העורכים לגד שלחן. ובלבוש הביאו, וז"ל: אבל העורכים מטה ומציעים אותו למזל הבית אין בו איסור, שלא היה זה מעולם עבודה לעבודה זרה, דבפירוש אמר קרא העורכים לגד שלחן ולא מטה. – ובעצי לבונה כתב שמשמע מדבריהם שאף מיני מאכל על המיטה למזל התינוק אין איסור, דדוקא על השלחן אסור. ואם כן לכאורה אף על הכסא מותר לערוך מאכלים. ודוחק לומר שהתירו רק במיטה ולא בכסא.

עריסא דגאדא היתה מיטה מוצעת ללא שימוש

אולם מרש"י ושאר ראשונים נראה שלא נהגו לערוך מאכלים על ערסא דגאדא, אלא הציעו מיטה ולא השתמשו בה. שפירש רש"י בסנהדרין (שם, ד"ה דרגש ערסא דגאדא): 'נוהגין היו לערוך מטה ושלחן בבית ולא היו משתמשים בהן כלל, אלא למזל הבית מונחת משום ניחוש, גאדא מזל, ודומה גד גדי וסנוק לא (שבת סז, ב'). ובגדדים (שם): 'ואין שום אדם ישן עליה'. ובמ"ק (כו, א ד"ה ערסא): 'מטה שמיחדים אותה למזל טוב, ואין משתמשים בה כלום, אלא מייחדין אותה לשרות מזל טוב עליה'. וכן מתוספות הרא"ש (סנהדרין שם, ד"ה ערסא): ולא דמי להא דאמרי' בפ' במה אשה גד גדי וסנוק לא, יש בו משום דרכי האמורי, דהכא לאו ניחוש הוא, אלא כי הא דאמרינן (פסחים קיא, ב) שרא דעניותא נביל שמה, וכשהבית נקיה ויש בה מטה מוצעת, אין שר עניות שוכן בבית אלא שרא דעניותא, דנקיד שמה והוא שוכן במקום נקי וצח.

בשעת לידתן אע"פ שאינן הגונות, בעבור שחוזרות ונודרות לעשות איזה מצוה סעודת עניים וכדומה, ובפסקי הארכתי על זה יותר.

אין לאסור לקבוע סעודה מפני מנהג הגויים

הגר"ח פלאגי בשו"ת חיים ביד (נד) כותב על דברי המדרש אליהו: 'ודבריו חיים וקיימים, כמבואר שם. גם לעניות דעתי נראה להשיב דמה דמות יערוך מה שעושים חוק הגויים מידי שנה בשנה, לאסור לישראל שנעשה לו נס, וכי מי שהוא אדם מישראל שנעשה לו נס וקובע יו"ט בכל שנה ושנה ביום ההוא להודות להלל לה' כמבואר בש"ס ובפוסקים (שו"ת הר"מ אלעזר, מט. מגן אברהם תרפ"ו, ה), כי קובעים פורים ביום ההוא⁷, היתכן לאסור מפני שגם הגויים קובעים חוק ויום קבוע ביום אידם.

האמונה שזכות הצדיק כחה להושיע אף אחר מותו נכונה

ומוסיף הגר"ח פ: ובר מן דין כי העושה סעודה לאליהו הנביא ז"ל על שם הנס וההצלה הוא להזכיר זכותו, ואם חושב כי בזכותו יש בו כח להחיות ממיתה לחיים, מה בצע יש בדבר, וכי בשביל שמכבד לצדיק ולנביא יהיה ח"ו צד מינות וע"ז חלילה. כי בודאי הוא יודע כי הצדיק והנביא בזכותו עושה הקב"ה, והרי מבואר בכתובים במלכים (ב, ה, ז) כששלח מלך ארם לנעמן עבדו לפני מלך ישראל לרפאותו מצרעתו ויקרע את בגדיו ויאמר האלקים אני להמית ולהחיות וכו', ויהי כשמוע אלישע וכו' יבוא נא אלי וידע כי יש נביא בישראל, וכן היה שריפאהו אלישע והיה קידוש ה' בדבר, שאמר נעמן הנה נא ידעתי כי אין אלקים בכל הארץ כ"א בישראל וכו', הרי כי בהיות שאלישע ריפא אותו, ידע נעמן שהיה גוי ועובד ע"ז שהכל היה מאיתו יתברך. וא"כ אם מצינו באליהו הנביא ז"ל שהחיה לבן הצרפתי כמבואר במלכים (א, יז, כד), ושם כתוב עתה ידעתי כי איש אלקים אתה ודבר ה' בפיק אמת, הרי אם שעשה מעשה בפועל לעיני הכל שהיה מת והחיינו, ועכ"ז לא טעו אחריו שהוא אלוה, כי ידעו כי בתפלתו שביקש מהש"ת שתשיב נפש הילד עשה ה' בקשתו, וכן באלישע בנן השונמית כמבואר שם במלכים (ב, ד, ג). וא"כ אם ק"ל כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, ובודאי כן בהזכרת זכותם יועיל מאד להצילו ממות לחיים. והרי אמרינן בגמ' בב"ב (קטו, א) ע"פ חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה, כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה, ופירש"י חמת מלך היינו צער שבא חימה מאת המקום, מלאכי מות היינו חולה שנוטה למות. והרב נימוקי יוסף ז"ל שם בהלכות כתב וזה לשונו: זה הביא הגמ' אגב גררא כתבתיה, דמנהג זה בצרפת שכל מי שיש לו חולה מבקש פני הרב התופס ישיבה שיברך אותו ע"כ. וכבר בא חכם בני ה"ו והאריך הרחיב בענין זה בס' והוכיח אברהם [בשפת לאדינו] ח"ב פ' [ט] פוק חזי. [וציין הגר"ח פ' לדבריו גם בספרו גנוזי חיים (ש, עג), שם כתב: 'שלחן אליהו', מה שנוהגין לעשות שלחן לאליהו, דהיינו שמוזנים לתלמידי חכמים ולצנועים ועניים לאכול על השלחן, וקורין אותו שלחן של אליהו. אם יש בזה פקפוק לפי הדין. וציין למדרש אליהו הנ"ל שהחזיק במעוז למנהג זה דליכא איסור כלל, ואדורבה מצוה רבה היא. וציין לדבר משה הנ"ל ושיורי ברכה שיבוא לקמן].

זהירות בנוסח הנדר שלא לומר 'לעשות שלחן לאליהו'

בדרכי תשובה (י"ד קעח, כב) הביא בקצרה דברי המדרש אליהו והחיים ביד (ה"ל) ומסיים: ומבואר מדבריהם שאם אומרים הנודרים 'לעשות שלחן לאליהו', גם הם מודים שהוא כעין תקרובת עבודה זרה ואסור. – אך מאחר שהמערער במדרש אליהו נקט לשון 'סעודה לאליהו הנביא', אם כן על לשון זה ממש הליך המדרש אליהו והחיים ביד שאין בו חשש. וכן נראה מלשון הגנוזי חיים הנ"ל. הרי שאנו דנין לפי מחשבתו שרוצה להוושע בזכות אליהו או בזכות הצדקה לעניים, ולא לפי צחות לשונו שנשמע כאילו נותן את הסעודה לאליהו עצמו.

נתינת צדקה לרבי מאיר בעל הנס

מנן החיד"א בשיורי ברכה (יורה דעה קעט, י) שכתב: דין יז, הנוהגים לערוך שלחן עם מיני מאכל בליל המילה וכו'. יש שנוהגין לעשות שלחן של אליהו, ואחד קדוש קרא ערער על מנהג זה שהוא איסור גמור. אבל הרב מהר"ר אליהו כהן בספר מדרש אליהו דף נ"ג ע"ב, דחה כל דברי הכותב המערער, וקיים המנהג. ע"ש טעמו ונימוקו. ויש להשיב קצת כאשר יראה המעיין. ודוק היטב. ובספר ברית אבות (ה"ל) הביא שהחיד"א סיים 'ויש

8. והחיד"א בשם הגדולים (ספרים ז, מג) כתב: והרב מהר"ר צמח [צרפתי] הנוכר היה חולה כשנתים, בדמשק ערש וענו בכבל רגלי, ואתרשש ליה ניסא, וה' רחם עליו, שלח מלאכו וירפאהו, וכמו רעז חור לבריאיו ואיתנו, והמעשה נורא. כי סיפר הרב ז"ל שנגלה אליו אליהו זכור לטוב, ואמר לו שיקבל עליו ללמוד כל ליל ברית מילה לכל היולדים בעיר, ויתרפא. וקיבל עליו ותיקף תרפאו. ומהיום ההוא כי היה מנהגו לילך ליל שלפני המילה במקום שיהיה, ולעסוק בתורה כל הלילה. וזה שמעתי מת"ח שמע מוקן אחד שהיה הוא בבית הרב בשעה שנתרפא.

7. ובהקדמת ספרו קול החיים כתב: ואשרי תבחר ותקרב, מי שהשלים שבעים שנה, ללבוש בגד חדש ולומר שהייוני, ולכונן נמי על זכוכה ה' להשלים שבעים שנה. ולעשות גם כן סעודת אליהו יומא מבא לרבנן, וכמו שכתבתי במקום אחר בעזר אלהים חיים. ומה טוב אם ככה יעשה נמי בתשלום ואם בגבורות צמיונים שנה.

ערסא דגדא מותר שלא נהגו הגויים להציע מיטה לע"ז

ונשאל הרדב"ז (ש"ת מכתב יד, קכו) כיצד נהגו בערסא דגדא, דאיכא בזה שמץ ע"ז ושמץ ניחוש, וכתוב כי לא נחש ביעקב וכו'. והשיב: שאף שלכאורה כיון שמטה זו אין ישינים עליה אלא עשויה למזל הבית, יש בו שמץ ע"ז, איכא לתרוצא דלא אסרו אלא כעין מה שהיו רגילין לעשות עובדי עבודה זרה, שהיו עורכין שלחן עם מאכל ומשתה וממלאים כלים של יין לשם עבודה זרה הנקרא ג' או הנקרא מנ', ולכן אסרו משום דמיחזי כאילו עובד עבודה זרה. אבל לא היו רגילין להציע מצעות ומטות לצורך עבודה זרה, ולא מיחזי כמציע לעבודה זרה כיון שגם עובדיה אין עושין כך. ותו דהתם גבי פת מיחזי כתקרובת לעבודה זרה, אבל הכא גבי מטה לא מיחזי כתקרובת, שאין מקריבין כיוצא בזה. – מסקנת הרדב"ז שכיון שהצעת המיטה אינה נעשית על ידי עובדי ע"ז, אין חשש להציע מיטה לחיזוק המזל, ובפרט שאין שם דברי מאכל הנראין כתקרובת.

ערסא דגדא אינו ניחוש אלא חיזוק המזל

ומבאר הרדב"ז דלענין ניחוש, יש לומר שאין זה ניחוש אלא כעין סימן לחזק המזל, כי הא דאמרין (שבת סז, ב) ג' גדי וסינוק לא, כלומר התחזק מזלי ולא תהיה עיף, אף הכא נמי הכוונה לחזק המזל לא לנחש, וכי הא דאמרין (חולין צה, ב) בית תינוק ואשה דלית בהו משום ניחוש. והביא שה"ר אליעזר ממיץ פירש וז"ל, למזל הבית, ואין יושבין עליה, שאין לך דבר שאין לו שר מלמעלה והוא שלוחו של מקום, ולכבוד המקום עושים מיטה כנ"ל לפרש, דאילו למפרש שהוא סימן טוב בבית נראה ניחוש ורחמנא אמר לא תנחשו, וראיה לדברי הכסא אשר מתקנין לאלהיו ז"ל לכבודו עכ"ל (כ"ה בשטמ"ק נדרים שם). והריטב"א ז"ל כתב מיטה יתרה שעושין בבית לסימן יפה שיפרו וירבו בבית. והרמ"ה ז"ל כתב, כשהולד נולד היו מקצין לו מטה אחת לשם מזלו, ולא היו ישינים עליה, ולסימנא טבא בעלמא הוו עבדי הכי ולא לשם ע"ז. ואותה מיטה נקראת ערסא דגדא והוא מלשון העורכים לגד שולחן ע"כ. ולכל הפירושים קשה מדוע אסרו בפי' חלק (סנהדרין צב, א) עריכת שלחן משום העורכים לגד שלחן, אפילו לפירוש הר"ר אליעזר ממיץ, דהתם נמי אמאי מיחזי כעובד ע"ז, אימא לכבוד הקב"ה עורך השולחן כדי להראות שהוא משיב תמיד לכל חי רצון ומשפיע מטובו, ולכך מביא שלימה עם הפתיתין להורות על רבוי השפע, ולחם הפנים לפניו תמיד יוכיח. הילכך לעולם צריכין אנו למה שתירצנו לעיל. – מסקנת הרדב"ז שכל שעושה לחיזוק המזל אין בו חשש ניחוש.

דעת החיד"א בעריכת שלחן אליהו בליל המילה

בספר מנהגי החיד"א (להגר"ר עמאר, י"ד א, יט, ו) כתב: יש נוהגים לעשות שולחן של אליהו בלילה שקודם המילה, ולערוך בכל מיני מאכל ומניחים אותו כך כל הלילה, ואין לחוש למי שקרא ערער על מנהג זה. ומקורו צוין לדברי השו"ת ברכה הנ"ל. ושבישיורי שו"ת [ק"א לשו"ב שם] שם הוסיף

שהרב דבר משה (הנ"ל בפתח דברינו) כתב גם הוא לאשר המנהג. ויצא לדון אי שרי לבטל מנהג זה. והאריך להביא שהש"ך (י"ד קעה, ט) כתב שהמנהג לעשות סעודה בליל המילה אינו בכלל איסור זה, דרך כשמניח ואינו אוכל יש חשש. והביא ראשונים ואחרונים שמזכירים סעודת ליל המילה, וכולם לא דיברו על שאוכלים הפירות, ולא כשמניחים אותם על השלחן כל הלילה. ולמרות כל אלה כתב כמנהג החיד"א 'ואין לחוש למי שקרא ערער על מנהג זה' של הנחת מיני מאכל כל הלילה על השלחן. – ותמהתי מאוד, הרי החיד"א העתיק רק את דברי המדרש אליהו, והוא אינו מדבר כלל על שלחן שעורכים בליל המילה, כי אם על סעודת עניים שעורכים ביום הנס שהביא מחוליו, כנזכר לעיל, ובספר זה עצמו לפני כן (י"ד, ד, עמ' ק-קא) העתיק דברי המדרש אליהו באריכות, והשווה סעודה זו לסעודות וצדקות שעושים לכבוד רבי מאיר בעל הנס ורשב"י. גם בשו"ת דבר משה לא יצא לדון אי שרי לבטל מנהג עריכת שלחן ללא אכילה, אלא אם שרי לנודר סעודת אליהו לעניים ביום רפואתו, לשנות ולתת דמיה לצדקה אחרת של נישואי בת אחיו, כמבואר בדבריו. ומעולם לא עלה על דעת החיד"א להתיר דבר המפורש לאיסור בשלחן ערוך (י"ד קעט, יז) וברמ"א (י"ד קעה, ג) להניח מאכלים על השלחן בלא אכילה. ובדאי לא היה מגדירים 'אחד קדוש שקרא תיגר על זה' אלא שהחיד"א שכדך המקצרים והמציניים, חיפש מקום לציין עליו למזכרת את דברי המדרש אליהו, וקבעו על סעיף זה.

סעודה לכבוד רבי שמעון בר יוחאי

וראיתי בספר מנהגי החיד"א (שם עמ' ק) שהאריך אם מותר לומר שעושה סעודה 'לכבוד' רשב"י או 'לכבוד' רמבע"נ. והעתיק את דברי המערער הנ"ל שהוא במדרש אליהו, ואת מה שהשיב עליו כמובא לעיל. ומסקנתו: ויש להקפיד לומר בעת הנדר או בעת הזמנת הקרואים לסעודה זו, דעושים נדר לעשות סעודה 'של רבי מאיר בעל הנס' ולא יאמרו סעודה 'לכבוד רבי מאיר בעה"נ' או 'לכבוד רבי שמעון בר יוחאי', דזה אסור משום העורכים לגד שלחן ח"ו, דהוי כתקרובת לע"ז. וצריכים ליזהר ולהזהיר על זה כמבואר היטב בדברי הרב שבט מוסר במדרש אליהו. – אולם אחר המחילה לא דקדק בזה, הן אמת שהאומר שעושה 'סעודה לאלהיו', נכנס בחשש שעורך שלחן לצדיק שמת. וכמו שהרגיש בדרכי תשובה הנ"ל. אבל העושה סעודה 'לכבוד הצדיק', אינו עורך שלחן עבורו, אלא מאסף אנשים שיאכלו לכבוד הצדיק, ולהזכיר שבחו של צדיק שבזכותו נושע. וכבר הבאנו מה שכתב הגר"ח פאלאג'י זצ"ל 'מה בכך שחושב כי בזכותו יש בו כח להחיות ממיתה לחיים, מה בצע יש בדבר, וכי בשביל שמכבד לצדיק ולנביא יהיה ח"ו צד מינות וע"ז חלילה. כי בודאי הוא יודע כי הצדיק והנביא בזכותו עושה הקב"ה'. וברור שאין כל חשש בלשון זכות. – ובזכות הצדיקים רשב"י ואליהו נושע במהרה ע"י אלהא דרבי מאיר.

זינו ההיכל – פקודת משה

ממך רבינו הגה"צ גאב"ד נה אהיעזר זצ"ל

מכתירה את הבורא ב"ה בתואר "אנכי" – הידוע ומוכר, הלוא עוד יש כאלה אשר אינם מכירים את מנהגי הביירה, ועל כן **ותלך לדרוש את ה'**, קבלה על עצמה לדרוש ברבים ולפרסם את האמונה בקל אחד, כדי שכל העולם יכירו וידעו כי ה' הוא האלקים ואין בלתו, עד שכל באי עולם יגיעו לידי ההכרה כי אכן מתאים לכבוד שמו יתברך התואר "אנכי" וכן"ל וא"ש.

פתרון החידות השבועיות (חיי שרה) =

חידוני השבוע

מבט אחרי כפיתות

1. בחמשה חומשי תורה תמצא ארבעה אנשים בשם "חנוך". שלושה מהם בני ארבע אותיות, ובפרשה (חיי שרה) הוא בשלש אותיות [חנוך] ולא בארבע אותיות. עני' בראשית ד, יז, ה, יט, כה, ה, מו, טו.
2. בשר בהמה טמאה [איסורו משעת יצירתו] אם בשלוהו בחלב בהמה טהורה אין איסורו מדאורייתא [אלא מדרבנן]. ומותר בבישול והנאה. כמבואר י"ד ס"ז פז.

© כל הזכויות שמורות למחבר

גמ"ח כלי עבודה "אביה" (שיבת ז)

רוב כלי העבודה: פטישון, רתכת, דיסק, מקרחות, מברגות, קונגו, וכיו"ב

חדש! מכשיר חיתוך לקרמיקה! יעני' זליווי מקצועי
חינם!

טלפון: 03-6780673 או 054-2149883 (שלמה)

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמרו אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה'. המפרשים מתקשים בהסבר מלת "אנכי", ומביאים מדרש דמרוז ל"אנכי" שבעשרת הדברות. ויל"פ עפ"י **המגיד מדובנא** בספרו כוכב מיעקב על ההפטרה לפ' בשלח, להסביר ההבדל בין אני ואנכי, שאנכי זה הידוע והמוכר עיי' דברי נועם. ועפ"י ז"ל שרביקה אמנו שגודלה בביתו של יצחק אע"ה, הגיעה להכרת הבורא כי ה' הוא אלקים ואין עוד מלבדו, וע"כ הכירה את הבורא בבחי' "אנכי", אולם כעת כאשר ראתה שהבנים מתרוצצים בקרבה, וכדברי **בעה"ט** מה שזה אוסר זה מתיר, אכן נודע לה כי הכרת הבורא ב"ה עדיין לא חדרה ללב כל האנושות, ויש עוד תועים וטועים אחרי אלהים של עץ ואבן, ע"כ שאלה א"כ **למה זה "אנכי"**, למה אני כבר

מזל טבא וגדא יאה

הננו בזאת לשגר ברכותינו המאליפות למע"כ

הגאון רבי **אהרן ווייס** שליט"א ראש ישיבת ספינקא ארה"ב

בן מרן רבינו הגאב"ד זצ"ל

ולבנו הרה"ג ר' **יוסף מאיר** שליט"א

לרגל שמחת חולדת הנכד-הבן במז"ט

יהי רצון שיזכו לראות ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

מערכת "נוה ההיכל"